

สรุปข่าวประจำวัน ที่ 1 พ.ค. 69

ข่าวส่งห้องอธิบดี รองอธิบดีการป่าไม้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สื่อสิ่งพิมพ์

- พยัคฆ์ไพรลุยขี้คตี่ปากเตรียม (เดลินิวส์ 2 พ.ค. 69 หน้า 1,10)

สื่อออนไลน์

- ‘พยัคฆ์ไพร’ หอบหลักฐานบื้อเอาผิดแก๊งตัดไม้-ทำลายป่าเขาปากเตรียม (เดลินิวส์ 30 เม.ย. 69)

<https://www.dailynews.co.th/news/5825514/>

- ปี 2025 ป่าไม้ทั่วโลกถูกทำลาย 160 ล้านไร่ คนบุกรุกป่าน้อยลง แต่ไฟป่ารุนแรงขึ้น (กรุงเทพธุรกิจ 30 เม.ย. 69)

www.bangkokbiznews.com/sustainability/environment/1231844

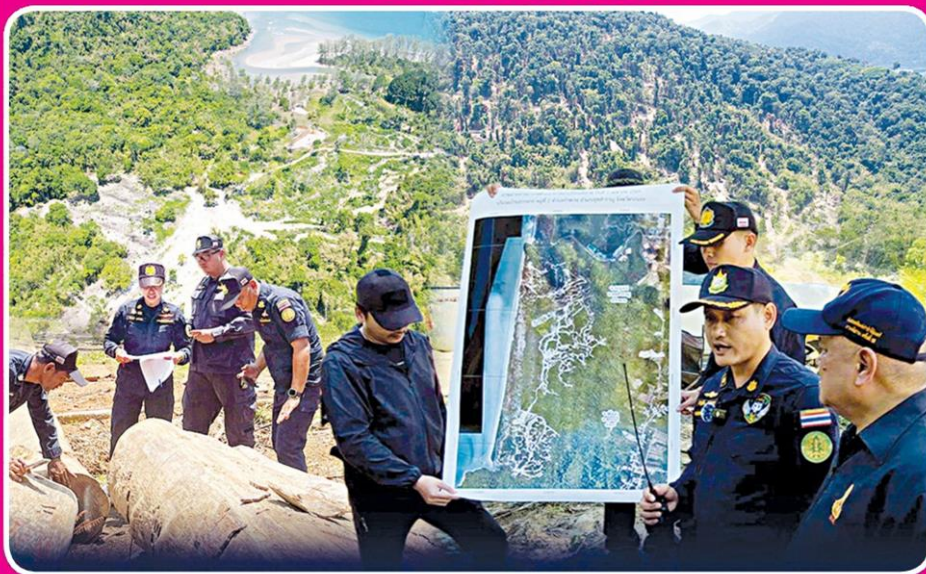
- กางผังแม่บท ‘เวียงเจ็ดลิน’ เชียงใหม่ พลิกโฉมเมืองวงกลมหนึ่งเดียวในโลก (ประชาชาติธุรกิจ 1 พ.ค. 69)

<https://www.prachachat.net/local-economy/news-1998931>

พยัคฆ์ไพรลุย ชัยคดีปากเตรียม

ขงหลักฐาน ชุดพยัคฆ์ไพร เดิน
มอบ'ปทส.' หน้ากััดไม่ปล่อย หอบ
หลักฐานชุดใหญ่มอบ
เอาผิดหมด ตำรวจ ♦อ่านต่อหน้า 10

▲ **แจ้งจับ...** นายชาญชัย กิจศักดิ์คาภาพ หัวหน้าชุดพยัคฆ์ไพรและทีมงานหอบหลักฐานเพิ่มเติม เข้าแจ้งความกล่าวโทษต่อ ตร.บก.ปทส. ให้เร่งจัดการกลุ่มผู้บุกรุกตัดไม้-ทำลายป่า เขาปากเตรียม จ.ระนอง

ปากเตรียม □ ต่อจากหน้า 1
ปทส. ไล่บี้สอบสวน คดีบุกรุกตัดไม้
ทำลายป่าเขาปากเตรียม จ.ระนอง ตาม
พ.ร.บ.ป่าสงวนฯ และพ.ร.บ.อุทยานฯ เร่ง
ติดตามเอาผิดเครือข่ายเกี่ยวข้องทั้งหมด
หลังอายัดไม้ซุงไว้ แล้วไม่มีใครกล้าแสดง
ตัวออกมาเป็นเจ้าของที่ดินตัดไม้ แจกแผน
แสบของ “นายทุน” หัวจระวางทิพย์
ขยายอาณาเขตครอบคลุมเกือบหมื่นไร่
กรณีคดีไฟกััด ตามเกาะติดการ
บุกรุกพื้นที่ป่าและออกเอกสารสิทธิ
น.ส.รก.โดยมิชอบ บนเขาปากเตรียม
อ.สุขสำราญ จ.ระนอง กระทั่งกรมป่าไม้
แจ้งความดำเนินคดี ที่ บข.ก. เอาผิดผู้
เกี่ยวข้องทั้งนายทุน-เจ้าหน้าที่รัฐนอก紀
พร้อมเร่งดำเนินการเพิกถอน น.ส.รก.
ที่ทับบนผืนป่า โดยเชื่อว่าเป้าประสงค์ของ
กลุ่มทุน เร่งระดมตัดไม้ใหญ่มีค่าทำลาย
สภาพป่าอันอุดมสมบูรณ์มุ่งหวังเร่งพัฒนา
อสังหาริมทรัพย์ ไว้รองรับ โครงการเมกะ
โปรเจกต์ “แลนด์บริดจ์” ล่าสุดกรมป่าไม้
สนธิกำลังหลายหน่วย ระดมกำลังไปชน
ไม้ซุงของกลาง ตามที่เสนอข่าวไปแล้ว
นั้น

เกี่ยวกับเรื่องนี้ เมื่อวันที่ 30 เม.ย.
ที่ บก.ปทส. นายชาญชัย กิจศักดิ์คาภาพ
หัวหน้าหน่วยเฉพาะกิจปราบปรามพิเศษ
(พยัคฆ์ไพร) กรมป่าไม้ นำพยานหลักฐาน
การตรวจยึดพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกแผ้วถาง
ทำไม้ หรือทำให้เสื่อมเสียสภาพป่า บริเวณ

เขาปากเตรียม จ.ระนอง ตรวจพบพื้นที่ป่าเสียหาย จำนวน 47 ไร่ 2 งาน 49 ตารางวา เข้าแจ้งความกล่าวโทษ ต่อคณะพนักงานสอบสวน บก.ปทส. เพื่อให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดในฐานความผิดตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ 2484 มาตรา 11, 54, 55, 69, 72 ตี และ 73 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ 2507 มาตรา 14, 31 และ 26/4 และ พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ 2562 มาตรา 19(1), 40 และมาตรา 41 ถือเป็นครั้งแรก ความดำเนินคดีเป็นแปลงแรก คดีบุกรุกพื้นที่ป่าปากเตรียม ต่อเนื่องในคดีอาญาที่ 1/2569 และยึดทรัพย์ที่ 1/2569 ซึ่งคณะพนักงานสอบสวนรับคดีไว้ก่อนหน้านี้แล้ว

นายชาญชัย กล่าวว่า การร้องทุกข์กล่าวโทษในคดีนี้ นับเป็นคดีบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า ที่มีผลกระทบจากการตรวจอายัดไม้บนเขาป่าปากเตรียม ซึ่งพื้นที่ที่ตรวจยึด อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติแหลมสน เนื้อที่ 14 ไร่ 2 งาน 16 ตารางวา อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เนื้อที่ 1 ไร่ 2 งาน 53 ตารางวา และเป็นป่า ตามความในมาตรา 4(1) แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ 2484 รวมเนื้อที่ 47 ไร่ 2 งาน 49 ตารางวา โดยในชั้นตรวจยึดพนักงานป่าไม้ไม่พบตัวผู้กระทำผิด และไม่มีผู้ใดมาแสดงตนครอบครองพื้นที่ที่ตรวจยึดไว้ แต่ชุดเฉพาะกิจพยัคฆ์ไพร ได้รับข้อมูลผู้ครอบครองเอกสารสิทธิบริเวณข้างเคียง ให้กับพนักงานสอบสวน เนื่องจากเชื่อว่าน่าจะมีส่วนรู้เห็นกับการบุกรุกพื้นที่ป่า ขั้นตอน

ต่อไปเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะเรียกผู้ถูกระบุชื่อมาให้ปากคำต่อไป ส่วนอีก 3 แปลงที่มีการตรวจพบจากการซ่อน “ระวางแผนที่” ของกรมที่ดิน เจ้าหน้าที่ป่าไม้กำลังเข้าเก็บหลักฐานและทำพิกัดแปลง เพื่อรวบรวมหลักฐานแจ้งความดำเนินคดีเป็นแปลงต่อไป

หัวหน้าชุดเฉพาะกิจพยัคฆ์ไพร กล่าวด้วยว่า ภายหลังจากการดำเนินการในส่วนของการซ่อนระวางแผนที่เพื่อแยกพื้นที่ป่าออกจากแปลงที่ดิน ที่มีเอกสาร น.ส.ร ก. เรียบร้อยแล้ว ก็จะเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบที่ดินแบบรายแปลง เพื่อให้ได้หลักฐานได้ว่าเป็นการออกเอกสารสิทธิที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เราจะให้ความสำคัญเป็นธรรมกับทุกฝ่ายทั้งฝ่ายของเจ้าหน้าที่และผู้ถือกรรมสิทธิ์ แต่เป็นการทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ต้องดำเนินการเพิกถอนได้หากแปลงไหนที่ทำถูกต้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ก็ต้องให้ความเป็นธรรม

ขณะเดียวกันการวางกรอบแนวทางการสอบสวนของตำรวจ ได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดย “กลุ่มแรก” จะเป็นผู้ที่กระทำผิดเกี่ยวกับการบุกรุกพื้นที่ป่าตัดไม้หวงห้าม โดยในกลุ่มนี้จะมีตัวการสนับสนุนให้มีการทำลายป่าไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อครอบครองที่ดิน ซึ่งจะมีผู้กระทำผิดทั้งเอกชนและเจ้าหน้าที่ ส่วน “กลุ่มที่ 2” เป็นกลุ่มตัวการการออกเอกสารสิทธิ ส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการ และมีกลุ่มเอกชนทุนใหญ่เป็นตัวการ

สนับสนุน

จากการตรวจสอบสารระวางรูปแปลง พบว่า บริเวณเขาปากเตรียม หมู่ 2 ต.กำพวน มีระวางรูปแปลง จำนวน 4 ระวาง คือ 109, 110, 122 และ 123 ครอบคลุมเนื้อที่เขาทั้งหมด โดยระบุเป็นการออกระวางตามระวางรูปถ่ายทางอากาศ แต่เมื่อนำมาซ้อนแผนที่ระวางกลับพบช่องว่างของแปลงที่ดินกับพื้นที่ป่า ในลักษณะไม่ได้มีการลงพื้นที่จริงในการออกเอกสาร จึงเชื่อว่าเป็นการวางระวางรูปแปลงเพื่อให้ครอบคลุมที่ดินทั้งภูเขา ขณะที่การตรวจสอบสารบบที่ดินพบว่า แปลงที่ได้รับเอกสารสิทธิระหว่างปี 2532-2533 ซึ่งเป็นการออกเอกสารเฉพาะราย ถูกขายให้กลุ่มนายทุนภายใน 3 วัน และต่อมาระยะการซื้อขายไปประมาณ 6-7 เดือน ที่ดินทั้งหมดถูกนำไปจำนองเป็นประกันกับสถาบันการเงิน บางส่วนถูกไถ่ถอน และเปลี่ยนมือไปยังนายทุนกลุ่มที่ 2 ที่เข้าดำเนินการในรูปแบบของบริษัทนิติบุคคล เมื่อปลายปี 2561 ต่อเนื่อง จนถึงปี 62

อย่างไรก็ตาม ในการตรวจสอบสารบบที่ดิน ทั้ง 105 แปลง พบว่า ยังมีที่ดินบางแปลงถือครองโดยนายทุนกลุ่มแรก และทายาท ทางตำรวจจะใช้เป็นหลักฐาน เอาผิดกลุ่มนายทุนที่เป็นตัวการออกเอกสารสิทธิโดยมิชอบ เนื่องจากการครอบครองต่อเนื่อง.

'พยัคฆ์ไพร' หอบหลักฐานบ่เอาผิดแก๊งตัดไม้-ทำลายป่าเขาปากเตรียม

"ชุดพยัคฆ์ไพร" เค้นหน้ากัดไม่ปล่อย หอบหลักฐานชุดใหญ่ มอบตำรวจ ปกส. ไล่บี้สอบสวน คดีบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า เขาปากเตรียม จ.ระนอง ตามพ.ร.บ.ป่าสงวนฯ และพ.ร.บ.อุทยานฯ เร่งติดตามเอาผิดเครือข่ายของทั้งหมด หลังอายุต้นไม้ชุงไว้ แล้วไม่มีใครกล้าแสดงตัวออกมาเป็น เจ้าของที่ดินตัดไม้ แฉแผนแสบของ "นายทุน" หวังจะฮุบรางวัลกัญชง ขยายอาณาเขตครอบคลุมเกือบหมดภูเขา

กรณีคดีไฟกั๊ส ตามเกาะติดการบุกรุกพื้นที่ป่าและออกเอกสารสิทธิ น.ส.3ก.โดยมิชอบ บนเขาปากเตรียม อ.สุขสำราญ จ.ระนอง กระทั่งกรมป่าไม้ แจ้งความดำเนินคดี ที่ บช.ก. เอาผิดผู้เกี่ยวข้องทั้งนายทุน-เจ้าหน้าที่รัฐนอกธรีต พร้อมเร่งดำเนินการเพิกถอน น.ส.3ก.ที่ทับบนผืนป่า โดยเชื่อว่าเป้าประสงค์ของกลุ่มทุน เร่งระดมตัดไม้ใหญ่มีค่าทำลายสภาพป่า อันอุดมสมบุรณ์มุ่งหวังเร่งพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ไร่รองรับโครงการเมกะโปรเจกต์ "แลนด์บริดจ์" ล่าสุดกรมป่าไม้ สนธิกำลังหลายหน่วย ระดมกำลังไปชนไม้ชุงของกลาง ตามที่เสนอข่าวไปแล้วนั้น

เกี่ยวกับเรื่องนี้ เมื่อวันที่ 30 เม.ย. ที่ บก.ปทส. นายชาญชัย กิจศักดิ์ดภาพ หัวหน้าหน่วยเฉพาะกิจปราบปรามพิเศษ (พยัคฆ์ไพร) กรมป่าไม้ นำพยานหลักฐาน การตรวจยึดพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกแผ้วถาง ทำไม้ หรือทำให้เสื่อมเสียสภาพป่า บริเวณเขาปากเตรียม จ.ระนอง ตรวจพบพื้นที่ป่าเสียหาย จำนวน 47 ไร่ 2 งาน 49 ตารางวา เข้าแจ้งความกล่าวโทษ ต่อ คณะพนักงานสอบสวน บก.ปทส. เพื่อให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในฐานความผิด ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ 2484 มาตรา 11, 54, 55, 69, 72 ตรี และ 73 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ 2507 มาตรา 14, 31 และ 26/4 และ พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ 2562 มาตรา 19(1), 40 และมาตรา 41 ถือเป็นการแจ้งความดำเนินคดีเป็นแปลงแรก คดีบุกรุกพื้นที่ป่าปากเตรียม ต่อเนื่องในคดีอาญาที่ 1/2569 และยึดทรัพย์ที่ 1/2569 ซึ่งคณะพนักงานสอบสวนรับคดีไว้ก่อนหน้านี้อแล้ว

นายชาญชัย กล่าวว่า การร้องทุกข์กล่าวโทษในคดีนี้ นับเป็นคดีบุกรุกตัดไม้ ทำลายป่า ที่มีการขยายผลจากการตรวจยึดไม้บนเขาปากเตรียม ซึ่งพื้นที่ที่ตรวจยึด อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติแหลมสน เนื้อที่ 14 ไร่ 2 งาน 16 ตารางวา อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เนื้อที่ 1 ไร่ 2 งาน 53 ตารางวา และเป็นป่า ตามความในมาตรา 4 (1) แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ 2484 รวมเนื้อที่ 47 ไร่ 2 งาน 49 ตารางวา โดยในชั้นตรวจยึด พนักงานป่าไม้ไม่พบตัวผู้กระทำความผิด และไม่มีผู้ใดมาแสดงตนครอบครองพื้นที่ที่ตรวจยึดไว้ แต่ชุดเฉพาะกิจพยัคฆ์ไพร ได้ระบุชื่อผู้ครอบครองเอกสารสิทธิบริเวณข้างเคียง ให้กับพนักงานสอบสวน เนื่องจากเชื่อว่าน่าจะ

มีส่วนรู้เห็นกับการบุกรุกพื้นที่ป่า ขั้นตอนต่อไปเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะเรียกผู้ที่ถูกระบุชื่อมาให้ปากคำต่อไป ส่วนอีก 3 แปลงที่มีการตรวจพบจากการซ้อน “ระวางแผนที่” ของกรมที่ดิน เจ้าหน้าที่ป่าไม้กำลังเข้าเก็บหลักฐานและทำพิกัดแปลง เพื่อรวบรวมหลักฐานแจ้งความดำเนินคดีเป็นแปลงต่อไป

หัวหน้าชุดเฉพาะกิจพยัคฆ์ไพร กล่าวด้วยว่า ภายหลังจากการดำเนินการในส่วนของการซ้อนระวางแผนที่เพื่อแยกพื้นที่ป่าออกจากแปลงที่ดิน ที่มีเอกสาร น.ส.3 ก.เรียบร้อยแล้ว ก็จะเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบที่ดินแบบรายแปลง เพื่อให้ได้หลักฐานได้ว่าเป็นการออกเอกสารสิทธิที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เราจะให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายของเจ้าหน้าที่ และผู้ถือกรรมสิทธิ์ แต่เป็นการทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ต้องดำเนินการเพิกถอนได้ หากแปลงไหนที่ทำถูกต้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ก็ต้องให้ความเป็นธรรม

ขณะเดียวกันการวางกรอบแนวทางการสอบสวนของตำรวจ ได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดย “กลุ่มแรก” จะเป็นผู้ที่กระทำผิดเกี่ยวกับการบุกรุกพื้นที่ป่า ตัดไม้หวงห้าม โดยในกลุ่มนี้จะมีตัวการสนับสนุนให้มีการทำลายป่าไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อครอบครองที่ดิน ซึ่งจะมีผู้กระทำผิดทั้งเอกชนและเจ้าหน้าที่ ส่วน “กลุ่มที่ 2” เป็นกลุ่มตัวการการออกเอกสารสิทธิ ส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการและมีกลุ่มเอกชนทุนใหญ่เป็นตัวการสนับสนุน

จากการตรวจสอบเอกสารระวางรูปแปลง พบว่า บริเวณเขาปากเตริยม หมู่ 2 ต.กำพวน มีระวางรูปแปลงจำนวน 4 ระวาง คือ 109, 110, 122 และ 123 ครอบคลุมเนื้อที่เขาทั้งหมด โดยระบุเป็นการออกระวางตามระวางรูปถ่ายทางอากาศ แต่เมื่อนำมาซ้อนแผนที่ระวาง กลับพบช่องว่างของแปลงที่ดินกับพื้นที่ป่า ในลักษณะไม่ได้มีการลงพื้นที่จริงในการออกเอกสาร จึงเชื่อว่าเป็นการวางระวางรูปแปลงเพื่อให้ครอบคลุมที่ดินทั้งภูเขา

ขณะที่การตรวจสอบสารบบที่ดินพบว่า แปลงที่ได้รับเอกสารสิทธิระหว่างปี 2532-2533 ซึ่งเป็นการออกเอกสารเฉพาะราย ถูกขายให้กลุ่มนายทุนภายใน 3 วัน และต่อมาระยะการซื้อขายไปประมาณ 6-7 เดือน ที่ดินทั้งหมดถูกนำไปจำนองเป็นประกันกับสถาบันการเงิน บางส่วนถูกไถ่ถอน และเปลี่ยนมือไปยังนายทุนกลุ่มที่ 2 ที่เข้าดำเนินการในรูปแบบของบริษัทนิติบุคคล เมื่อปลายปี 2561 ต่อเนื่อง จนถึงปี 2562

อย่างไรก็ตาม ในการตรวจสอบสารบบที่ดิน ทั้ง 105 แปลง พบว่า ยังมีที่ดินบางแปลงถือครองโดยนายทุนกลุ่มแรก และทายาท ทางตำรวจจะใช้เป็นหลักฐาน เอาผิดกลุ่มนายทุนที่เป็นตัวการออกเอกสารสิทธิโดยมิชอบ เนื่องจากเป็นการครอบครองต่อเนื่อง

<https://www.dailynews.co.th/news/5825514/>

ปี 2025 ป่าไม้ทั่วโลกถูกทำลาย 160 ล้านไร่ คนบุกรุกป่าน้อยลง แต่ไฟป่ารุนแรงขึ้น

By นฤศพา สุธีภักดิ์

ข้อมูลรายงานสถานการณ์ป่าไม้ประจำปี 2025 จากสถาบันทรัพยากรโลก (WRI) และห้องปฏิบัติการ GLAD จากมหาวิทยาลัยแมริแลนด์ ระบุว่าในปีที่ผ่านมา อัตราการสูญเสียป่าฝนเขตร้อนทั่วโลกมีแนวโน้มชะลอลงอย่างมากเมื่อเทียบกับปี 2024 ซึ่งถือเป็นสัญญาณที่สร้างความหวังให้กับเหล่านักอนุรักษ์ทั่วโลก

ในปี 2025 โลกสูญเสียพื้นที่ป่าดิบชื้นเขตร้อนไปเกือบ 29 ล้านไร่ ลดลงถึง 36% เมื่อเทียบกับปี 2024 ที่แตะ 42 ล้านไร่ ซึ่งมีพื้นที่พอ ๆ กับประเทศเดนมาร์กทั้งประเทศ แต่ถ้านับรวมการสูญเสียต้นไม้ทั่วโลก พบว่ามีต้นไม้หายไปเกือบ 160 ล้านไร่

เอลิซาเบธ โกลด์แมน ผู้อำนวยการร่วมของแพลตฟอร์ม Global Forest Watch แห่ง WRI ให้ความเห็นว่า “เป็นเรื่องที่น่ายินดีและน่าให้กำลังใจที่อัตราการสูญเสียพื้นที่ป่าลดลงได้ขนาดนี้ภายในปีเดียว ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมนี้เกิดขึ้นจากการดำเนินการปกป้องผืนป่าขั้นเด็ดขาดจากรัฐบาล”

แม้ตัวเลขจะลดลง แต่อัตราการสูญเสียป่าดิบชื้นในปัจจุบันยังสูงอยู่ ในทุก ๆ หนึ่งนาที่โลกของเราสูญเสียผืนป่าขนาด 11 สนามฟุตบอล และตัวเลขการสูญเสียในปัจจุบันยังคงสูงกว่าเมื่อ 10 ปีที่แล้วถึง 46% โดยยังคงมีความเปราะบางและอาจเปลี่ยนแปลงได้เสมอ หากนโยบายการคุ้มครองป่าไม้ไม่มีความต่อเนื่อง

รายงานยังระบุอีกว่า อัตราการสูญเสียป่าไม้ทั่วโลกยังคงสูงกว่าระดับที่จำเป็นถึง 70% เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายในปี 2030 ตามที่กว่า 140 ประเทศได้ให้สัตยาบันไว้ในปฏิญญากลาสโกว์ ที่ต้องการยุติการสูญเสียป่าไม้และฟื้นฟูป่าไม้ให้กลับมาดังเดิม ซึ่งขณะนี้โลกยังคงตามหลังเป้าหมายนั้นอยู่มาก

ป่าดิบชื้นเขตร้อนมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อเสถียรภาพของสภาพภูมิอากาศและความหลากหลายทางชีวภาพ การสูญเสียผืนป่าเหล่านี้จึงไม่เพียงแต่เป็นการทำลายที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิต แต่ยังเป็นการปล่อยก๊าซคาร์บอนปริมาณมหาศาลสู่ชั้นบรรยากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อตรงต่อภาวะโลกร้อน

การต่อสู้ในระดับนโยบาย

อัตราการทำลายป่าใหม่ที่ลดลงในปี 2025 ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากความพยายามของบราซิล ซึ่งเป็นที่ตั้งของป่าฝนที่ใหญ่ที่สุดในโลกอย่าง “ป่าแอมะซอน” โดยบราซิลสามารถลดการสูญเสียป่าดิบชื้นปฐมภูมิที่ไม่เกี่ยวข้องกับไฟป่าลงได้ถึง 41% เมื่อเทียบกับปี 2024 ซึ่งถือเป็นสถิติการสูญเสียที่ต่ำที่สุดเท่าที่เคยมีการบันทึกมา

ทั้งหมดนี้ เป็นเพราะประธานาธิบดีลูอิซ อินาซิโอ ลูลา ดา ซิลวา ของบราซิลมีนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวด โดยได้รื้อฟื้นแผนปฏิบัติการต่อต้านการตัดไม้ทำลายป่า (PPCDAm) และเพิ่มบทลงโทษสำหรับอาชญากรรมด้านสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

มิเรลา ซานดรีนี ผู้อำนวยการบริหารของ WRI Brasil ระบุว่าความก้าวหน้าของบราซิลแสดงให้เห็นว่าหากรัฐบาลให้ความสำคัญกับการปกป้องป่าให้เป็นเรื่องสำคัญระดับชาติ เราก็จะผลรับที่ดีเช่นนี้ แต่ถึงจะเป็นเช่นนั้น การบังคับใช้กฎหมายอย่างเดียวยังไม่เพียงพอในอนาคต เพราะสภาพภูมิประเทศที่แห้งแล้งขึ้นทำให้เสี่ยงต่อการเกิดไฟป่าได้ง่ายกว่าเดิม

โคลอมเบียเป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีก้าวหน้าอย่างโดดเด่น โดยสามารถลดอัตราการสูญเสียป่าลงได้ 17% ซึ่งเป็นสถิติต่ำสุดอันดับสองนับตั้งแต่ปี 2016 ความสำเร็จนี้เกิดจากการที่รัฐบาลหันมาให้ความสำคัญกับการรับรองสิทธิในที่ดินของกลุ่มชนพื้นเมือง และการเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อป่าไม้

สำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อินโดนีเซียและมาเลเซียยังคงสามารถรักษาอัตราการสูญเสียป่าดิบชื้นให้อยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ โดยในมาเลเซียมีการกำหนดกฎหมายที่เข้มงวดขึ้นในการขยายพื้นที่สวนปาล์ม น้ำมันและให้คำมั่นที่จะรักษาพื้นที่ 50% ของประเทศให้เป็นป่าไม้

สวนทางกับอินโดนีเซียที่สถานการณ์เริ่มน่ากังวล โดยการสูญเสียป่ากลับมาพุ่งสูงขึ้น 14% ในปีที่ผ่านมา สาเหตุสำคัญมาจากการขยายพื้นที่ปลูกข้าวและอ้อยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจมูลค่าหลายพันล้านดอลลาร์ รวมถึงการขยายตัวของอุตสาหกรรมเหมืองแร่ที่รุกคืบเข้าไปในพื้นที่ป่า

อาร์ฟ วิชยา ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารของ WRI Indonesia ตั้งข้อสังเกตว่าแรงกดดันทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น กำลังกลายเป็นบททดสอบสำคัญของอินโดนีเซีย พร้อมทั้งคำถามว่าสุดท้ายแล้วเราจะสามารถยืนหยัดรักษาสิ่งแวดล้อมไปได้อีกนานแค่ไหน หากความต้องการการเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ภัยคุกคามจากไฟป่า

แม้ว่านโยบายการลดการตัดไม้จะเห็นผล แต่ก็ยังมีปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ นั่นก็คือ “ไฟป่า” ที่รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จนแทบจะกลายเป็นเรื่องปกติไปแล้ว โดยในปี 2025 ไฟป่าเป็นสาเหตุที่ทำให้สูญเสียพื้นที่ป่าทั่วโลกไปถึง 42% ซึ่งคิดเป็นพื้นที่กว้างใหญ่กว่าสหราชอาณาจักรทั้งประเทศ

ขณะเดียวกัน ภาวะโลกร้อนได้สร้างวงจรสะท้อนกลับที่เลวร้าย โดยสภาพอากาศที่ร้อนและแห้งแล้งทำให้ไฟป่าลุกลามได้ง่ายและรุนแรงขึ้น เมื่อป่าถูกเผา คาร์บอนที่ถูกกักเก็บไว้ปริมาณมหาศาลจะถูกปล่อยออกมา ซึ่งยิ่งเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากขึ้นไปอีก

ในปี 2025 พื้นที่ซีกโลกเหนือเจอกับไฟป่ารุนแรงมาก โดยเฉพาะในประเทศแคนาดาที่เผชิญกับปีแห่งไฟป่าที่เลวร้ายที่สุดเป็นอันดับสองในประวัติศาสตร์ พื้นที่ป่ากว่า 33 ล้านไร่ถูกเผาทำลาย ส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้างทั้งในด้านสุขภาพจากควันไฟและการอพยพของผู้คนจำนวนมาก

ศ.แมทธิว แอนเซน จากมหาวิทยาลัยแมริแลนด์ เปรียบเทียบว่า “การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการบุกรุกป่าได้ทำให้แนวกันไฟป่าโลกสั้นลง จากไฟป่าที่เคยเกิดขึ้นตามฤดูกาลกลายเป็นสภาวะฉุกเฉินที่เกิดขึ้นแทบจะทั้งปี และหากไม่มีการจัดการอย่างเร่งด่วน ผืนป่าสำคัญของโลกอาจจะก้าวข้ามจุดที่ไม่สามารถฟื้นฟูได้ ขณะที่ในทวีปแอฟริกา โดยเฉพาะในลุ่มน้ำคองโก สถานการณ์ยังคงน่าเป็นห่วงเนื่องจากการสูญเสียป่ายังคงอยู่ในระดับสูงในหลายประเทศ แม้ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก (DRC) จะมีการสูญเสียพื้นที่ป่าลดลงเล็กน้อยในภาพรวม แต่การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำฟาร์มขนาดเล็ก การผลิตถ่านไม้ และการทำเหมืองแร่ยังคงพุ่งสูงเป็นประวัติการณ์

รีออด เทย์เลอร์ ผู้อำนวยการระดับโลกด้านป่าไม้ของ WRI กล่าวเตือนว่าโลกกำลังอยู่แขวนอยู่บนเส้นด้าย ระบบนิเวศป่าไม้อาจเข้าสู่จุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ป่าไม่สามารถทำหน้าที่เป็นแหล่งกักเก็บคาร์บอนได้อีกต่อไป แต่จะกลับกลายเป็นแหล่งปล่อยก๊าซเรือนกระจกแทนจากการถูกเผาหรือถูกทำลาย

เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายในอนาคต WRI ได้เตรียมนำเทคโนโลยีเอไอ มาใช้ในแพลตฟอร์ม Global Nature Watch เพื่อให้การตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของผืนป่าเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำขึ้น เทคโนโลยีนี้จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่สามารถตรวจพบความผิดปกติได้ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นและตอบโต้ได้อย่างมั่นใจ

ก้าวต่อไปในปี 2026 จะเป็นบททดสอบสำคัญ เนื่องจากจะเกิดปรากฏการณ์ซูเปอร์เอลนีโญจะส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงอีกครั้ง ซึ่งจะเพิ่มความเสี่ยงของคลื่นความร้อนและไฟป่าทั่วโลก การรักษาความก้าวหน้าในปีที่ผ่านมาให้คงอยู่ถาวรจึงขึ้นอยู่กับความเจตจำนงทางการเมืองที่แน่วแน่และการสร้างเศรษฐกิจที่เห็นคุณค่าของการมีอยู่ของผืนป่ามากกว่าการทำลาย

กางผังแม่บท ‘เวียงเจ็ดลิน’ เชียงใหม่ พลิกโฉมเมืองวงกลมหนึ่งเดียวในโลก

วันที่ 30 เมษายน 2569 - 10:01 น.

ใจกลางเส้นทางสายหลักที่ผู้คนหลั่งไหลผ่านขึ้นสู่ดอยสุเทพทุกเมื่อเช้าวาน น้อยคนนักจะรู้ว่ากำลังขับรถผ่านจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์

ทว่าในวันนี้จิ๊กซอว์ที่ขาดหายไปกำลังจะถูกหยิบขึ้นมาปิดฝุ่นใหม่อีกครั้ง เมื่อมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา (มทร.ล้านนา) ปั่น “ผังแม่บท” (Master Plan) ที่บ่มเพาะมานานหลายปี เพื่อเชื่อมรอยต่อที่เคยขาดหาย และเปลี่ยนมรดกพันปีให้กลายเป็น “Cultural Asset” สินทรัพย์ล้ำค่าของเมืองเชียงใหม่ ที่พร้อมจะกลายเป็นหมุดหมายทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวที่ใครก็ไม่อาจมองข้าม

เมืองวงกลมหนึ่งเดียวในโลก

ดร.กนกวรรณ คชสีห์ ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา (มทร.ล้านนา) กล่าวว่า เวียงเจ็ดลินไม่ได้เป็นเพียงซากปรักหักพัง แต่คือรากเหง้าที่แท้จริงของล้านนา ด้วยสัณฐานเมืองรูปทรงกลม (Circular City Layout) ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นเพียงหนึ่งเดียวที่แตกต่าง ในขณะที่เมืองโบราณอย่างลำพูนหรือแพร่ถูกออกแบบเป็นทรงมะละกอ ตามลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ หรือเมืองเชียงใหม่ที่เป็นทรง

สี่เหลี่ยมชัดเจน แต่เวียงเจ็ดลินกลับมีแคแรกเตอร์ (Character) ที่เด่นชัดด้วยทรงกลมซึ่งถือเป็นอัตลักษณ์ที่หาได้ยากยิ่งในผังเมืองโบราณระดับสากล

สัณฐานวงกลมนี้คือจุดขายที่เป็นเอกลักษณ์ สะท้อนถึงภูมิปัญญาการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ ‘ลัวะ’ และตำนานขุนหลวงวิลังคะ ยืนยันถึงการมีตัวตนของเมืองหน้าด่านแห่งนี้มานานกว่า 1,000 ปี แม้สิ่งปลูกสร้างบนดินจะเลื่อนหายไปตามกาลเวลา แต่หลักฐานทางโบราณคดี หรือสินทรัพย์ใต้ดิน เช่น อีฐโบราณ แนวกำแพงดิน และคูน้ำ ยังคงปรากฏอยู่ภายใต้ชั้นดินที่ต้องอาศัยการระมัดระวังอย่างสูงในการพัฒนา

เปิดผังแม่บท 3 ระดับ

มทร.ล้านนาให้ความสำคัญในรากประวัติศาสตร์เวียงเจ็ดลินมาตลอดระยะเวลากว่า 20 ปี ในฐานะที่ มทร.ล้านนาตั้งอยู่ในพื้นที่เมืองวงกลมแห่งนี้ ทั้งการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และได้จัดทำผังแม่บท “แนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ริมห้วยเจ็ดลิน” เสร็จสมบูรณ์เมื่อ 2 ปีที่แล้ว

สำหรับข้อมูลผังแม่บทชุดนี้ ได้วางแนวคิดในการออกแบบ (Conceptual Design) เพื่อฟื้นฟูเวียงเจ็ดลินอย่างเป็นระบบ โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระดับที่เชื่อมโยงกันอย่างมีนัยสำคัญ

- 1.ระดับย่าน พื้นที่บริเวณวัฒนธรรมรอบเวียงเจ็ดลิน เป้าหมายสำคัญคือ การออกแบบและปรับปรุง “ภูมิทัศน์วัฒนธรรม” ของพื้นที่เวียงเจ็ดลินในภาพรวม โดยไม่ได้มองแค่เพียงซากปรักหักพัง แต่เป็นการฟื้นฟูระบบนิเวศวิทยาให้กลับมาสมบูรณ์ เพื่อให้คุณค่าของประวัติศาสตร์พันปีดำรงอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
- 2.ระดับวิทยาเขต สร้างพื้นที่เรียนรู้สู่สากล โดยการยกระดับพื้นที่ริมห้วยเจ็ดลิน ภายในมหาวิทยาลัยให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางการศึกษา มุ่งหวังจะเปลี่ยนจากพื้นที่ใช้งานทั่วไป ให้กลายเป็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี (Learning Environment) และที่สำคัญที่สุดคือการตั้งเป้าพัฒนาให้โบราณสถานเวียงเจ็ดลินกลายเป็น “สมบัติสาธารณะของเมืองเชียงใหม่” ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ร่วมกันได้
- 3.ระดับพื้นที่ ปรับปรุงภูมิทัศน์ริมห้วยเจ็ดลินในพื้นที่ มทร.ล้านนา ศึกษาแนวทางการออกแบบพื้นที่ทางกายภาพให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดทางการศึกษาให้เกิดความเป็นสากล รวมถึงการปรับปรุงและฟื้นฟูสภาพพื้นที่ให้กลับมาโดดเด่นและคงคุณค่าดั้งเดิม

นอกจากนี้ มีแผนประเมินและรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่ไม่เหมาะสมออกจากพื้นที่โบราณสถาน เพื่อคืนทัศนียภาพที่แท้จริง และการจัดสรรกิจกรรมใหม่ เพิ่มเติม การใช้ประโยชน์และกิจกรรมสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อให้เวียงเจ็ดลินกลับมามีชีวิตอีกครั้ง

โดยขณะนี้กำลังเดินหน้าขับเคลื่อนผ่าน 3 ยุทธศาสตร์หลัก เพื่อเปลี่ยนสู่พื้นที่เรียนรู้ (Learning Space) ได้แก่

1. ศูนย์ข้อมูลเวียงเจ็ดลิน (Wiang Chet Lin Information Center) มหาวิทยาลัยมีแผนจัดตั้งศูนย์ข้อมูลภายใน 1-3 ปีนี้ บริเวณด้านหน้าศาลาราชมณฑล ติดถนนห้วยแก้ว เพื่อให้คนสัญจรและนักท่องเที่ยวเข้าถึงได้ง่าย ภายในจะมีการจัดแสดงแบบจำลอง (Model) เมืองทรงกลม ภาพถ่ายทางอากาศ ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างการรับรู้ (Perception) ใหม่ให้คนตระหนักว่าพื้นที่ที่เขาขับรถผ่านทุกวันคือเมืองโบราณที่มีคุณค่ามหาศาล
2. นโยบายเปิดรั้ว (Open Fence Policy) การปรับปรุงภูมิทัศน์ตามผังแม่บท เพื่อทลายกำแพงทางกายภาพเปิดมุมมองจากถนนสายหลักให้เห็นแนวกำแพงเมืองและคูน้ำโบราณ เปลี่ยนมหาวิทยาลัยให้กลายเป็นพื้นที่เปิดที่เชื่อมโยงประวัติศาสตร์เข้ากับชุมชน
3. การสร้างภาคีเครือข่ายบูรณาการ การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานโดยรอบ ทั้งกรมป่าไม้ กรมปศุสัตว์ ฯลฯ เพื่อยกระดับเวียงเจ็ดลินให้เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และเป็นจิ๊กซอว์สำคัญที่ช่วยเติมเต็มประวัติศาสตร์การสร้างเมืองเชียงใหม่ให้สมบูรณ์

วางโซนนิ่ง Creative Economy

ดร.กนกวรรณกล่าวต่อว่า ในผังแม่บทมีการแบ่งโซนการใช้พื้นที่ (Zoning) อย่างเป็นระบบ เพื่อตอบโจทย์เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) และการอนุรักษ์ที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 1.โซนอนุรักษ์ (Preservation Zone) พื้นที่แนวกำแพงดินและคูน้ำโบราณ ซึ่งห้ามมีสิ่งปลูกสร้างใหม่ตามคำแนะนำของกรมศิลปากร แต่จะพัฒนาให้เป็นเส้นทางเดินชมเมือง (Route) 2.โซนนันทนาการ (Recreation Zone) พื้นที่สำหรับการพักผ่อนและเรียนรู้สำหรับนักศึกษาและนักท่องเที่ยว

3. โซนพาณิชย์สร้างสรรค์ พื้นที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากงานวิจัยของ มทร.ล้านนา (Display/Showroom) เพื่อสร้างบรรยากาศเชิงพาณิชย์รูปแบบใหม่ที่รวบรวมผลิตภัณฑ์นวัตกรรมระดับ Premium จากงานวิจัยมาวางจำหน่าย เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้จากรั้วมหาวิทยาลัยสู่มือผู้บริโภคโดยตรง

ดึงพลังคนรุ่นใหม่ ดีไซน์ภูมิทัศน์

ขณะที่การออกแบบและแนวคิดสร้างสรรค์โครงการนี้ยังเปิดโอกาสให้นักศึกษาจากคณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มทร.ล้านนา เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและออกแบบแนวทางการพัฒนาเวียงเจ็ดลินอย่างสร้างสรรค์ โดยมีการจัดกิจกรรมประกวดแบบ และรับฟังแนวคิดจากนักศึกษา เพื่อให้พื้นที่แห่งนี้กลายเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ (Creative Space) และพื้นที่เรียนรู้ (Learning Space) ที่ตอบโจทย์คนรุ่นใหม่และนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี ผังแม่บทเวียงเจ็ดลินชุดนี้จะถูกนำเสนอเข้าสู่แผนยุทธศาสตร์บริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ (CEO Plan) ของ มทร.ล้านนาในเร็ว ๆ นี้ เพื่อยกระดับโครงการให้มีสถานะเป็นนโยบายหลักขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้การบูรณาการพื้นที่ประวัติศาสตร์เข้ากับเขตเศรษฐกิจสร้างสรรค์เกิดขึ้นได้จริงอย่างเป็นระบบ โดยคาดว่าจะเริ่มเห็นโครงการเป็นรูปธรรมภายใน 1-3 ปีนี้

สินทรัพย์ที่ยังมีลมหายใจ

ดร.กนกวรรณได้กล่าวถึงความน่าสนใจของเวียงเจ็ดลินที่ผังแม่บทพยายามชูขึ้นมา คือความสมบูรณ์ของหลักฐานทางกายภาพที่ทรงคุณค่า อาทิ แนวกำแพงดินและคูน้ำโบราณที่ยังคงหลงเหลือเป็นช่วง ๆ แม้จะประสบปัญหาการไหลเวียนของน้ำจากการตัดถนน ส่วนตึกน้ำศักดิ์สิทธิ์ น้ำพุธรรมชาติในพื้นที่ของกรมปศุสัตว์ ซึ่งเคยใช้ในพิธีกรรมสำคัญของเชียงใหม่ และเป็นหัวใจของชื่อ “เจ็ดลิน” (สายน้ำทั้งเจ็ด) รวมถึงวัดหมูปู่น และศาลขุนหลวงวิลังคะ จุดเชื่อมโยงความเชื่อและจิตวิญญาณที่ตั้งอยู่ภายในใจกลางเวียงเจ็ดลิน

ความท้าทายที่ต้องก้าวข้าม

แม้ มทร.ล้านนาจะมีผังแม่บทที่ชัดเจน แต่การพัฒนาเวียงเจ็ดลินยังเผชิญกับความท้าทาย ทั้งการขาดการสนับสนุนเชิงนโยบายระดับจังหวัดที่เข้มข้นพอ และสภาพเมืองที่ถูกตัดขาดด้วยถนนห้วยแก้ว รวมถึงการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่ครอบคลุมพื้นที่กว้างขวาง การขับเคลื่อนในวันนี้จึงไม่ใช่แค่เรื่องของมหาวิทยาลัยเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องของคนเชียงใหม่ทุกคนที่ต้องร่วมกันมองเห็นมูลค่าของสินทรัพย์ล้ำค่าชิ้นนี้

จากจุดเริ่มต้นของเมืองทรงกลมที่เคยถูกมองข้าม วันนี้กำลังจะได้รับการปิดฝุ่นใหม่ผ่าน “ผังแม่บทเวียงเจ็ดลิน” (Master Plan) ของ มทร.ล้านนา ซึ่งเป็นการวางโครงสร้างเชิงพื้นที่ (Spatial Design) ครั้งสำคัญ

โดยเน้นการจัดวางองค์ประกอบทางกายภาพ เพื่อเปลี่ยนมรดกพันปีให้กลายเป็น “Cultural Asset” หรือสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า

“เวียงเจ็ดลิน” จึงไม่ใช่แค่ซากกำแพงที่รกร้างเลือนหาย แต่คือชุมชนที่รอเพียงการลงมือทำ เพื่อสร้างมูลค่าใหม่ให้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ของเมืองเชียงใหม่เติบโตอย่างยั่งยืน

มทร.ล้านนา ปลุกอารยธรรมพันปี หมายความว่าท่องเที่ยววัฒนธรรม

นายสายกลาง จินดาสุ นักโบราณคดีชำนาญการ กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 7 เชียงใหม่ กล่าวว่า เวียงเจ็ดลินไม่ได้เป็นเพียงเมืองโบราณทั่วไป แต่คือมรดกสำคัญทั้งในเชิงกายภาพและประวัติศาสตร์ของแอ่งที่ราบเชียงใหม่-ลำพูน โดยตามตำนานการก่อเกิดบ้านเมือง เวียงแห่งนี้ถือเป็นเมืองแรกที่ปรากฏขึ้นในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านทางอารยธรรม

ความโดดเด่นในเชิงประวัติศาสตร์ คือการเป็นรอยต่อระหว่างยุคก่อนประวัติศาสตร์เข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์ ซึ่งสะท้อนภาพของกลุ่มชนในยุคดั้งเดิมที่เริ่มเปลี่ยนผ่านจากการนับถือธรรมชาติไปสู่การรับเอาลัทธิความเชื่อทางศาสนาและระบบสังคมเข้ามาจัดการเมือง แม้ในท้ายที่สุดเมืองแห่งนี้จะล่มสลายไปก่อนที่ระบบศาสนาจะลงรากฐานมั่นคง แต่ก็ได้ทิ้งตำนานที่เชื่อมโยงไปสู่การเกิดเมืองใหม่อย่าง ‘หริภุญชัย’ ในเวลาต่อมา

ขณะที่ความโดดเด่นในเชิงกายภาพ เวียงเจ็ดลินมีผังเมืองที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือรูปวงกลมซึ่งพบได้เพียงแห่งเดียวในบรรดาเมืองโบราณของล้านนา แตกต่างจากเมืองอื่นที่มีผังแบบสี่เหลี่ยม หรือวางตามสภาพภูมิประเทศ กล่าวได้ว่าเอกลักษณ์นี้ไม่ได้เป็นเพียงความแปลกตา แต่คือหลักฐานสำคัญที่สะท้อนถึงยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนผ่านจากสังคมธรรมชาติเข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์ที่มีการนำความเชื่อเชิงสัญลักษณ์มาใช้วางรากฐานการสร้างเมืองอย่างเป็นระบบ

ปริศนาอายุชัย-วิศวกรรมตาน้ำผุด

นายสายกลางชี้ให้เห็นว่า ประเด็นที่น่าสนใจที่สุดและยังเป็นปริศนาที่รอการพิสูจน์ คืออายุชัยที่แท้จริงของเวียงเจ็ดลิน เนื่องจากปัจจุบันปรากฏหลักฐานที่ขัดแย้งกันอย่างน่าสนใจ กล่าวคือ

1. หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ บ่งชี้ว่าเมืองแห่งนี้อาจมีความเก่าแก่ย้อนไปถึงพุทธศตวรรษที่ 14 (ประมาณ 1,200 ปีก่อน) ซึ่งหมายความว่าเวียงเจ็ดลินอาจถือกำเนิดขึ้นก่อนการสถาปนาอาณาจักรล้านนาเสียด้วยซ้ำ
2. หลักฐานเครื่องปั้นดินเผา จากการขุดค้นครั้งล่าสุด กลับพบเครื่องปั้นดินเผาจากแหล่งเตาในล้านนาช่วงพุทธศตวรรษที่ 20-21 (ประมาณ 500-600 ปีก่อน)

ความย้อนแย้งของข้อมูลนี้เองที่ทำให้เวียงเจ็ดลินเป็นพื้นที่ที่น่าค้นหา เพราะมีความเป็นไปได้ทั้งการเป็นเมืองโบราณยุคแรกเริ่มที่สืบเนื่องมาอย่างยาวนาน หรืออาจมีการกลับมาใช้พื้นที่และพัฒนาจนรุ่งเรืองถึงขีดสุดอีกครั้งในช่วงกลางของยุคล้านนา

ปัจจุบันเวียงเจ็ดลินมีสถานะเป็นโบราณสถานตามกฎหมาย ซึ่งเป็นประจักษ์พยานชิ้นสำคัญของพัฒนาการและการเปลี่ยนผ่านบ้านเมือง โดยคุณค่าที่แท้จริงของเมืองวงกลมแห่งนี้กลับไม่ใช่เพียงแค่ซากอิฐหรือกำแพงดิน แต่คือระบบจัดการน้ำที่ล้ำสมัย ด้วยชัยภูมิที่ตั้งอยู่เชิงดอยสุเทพ เวียงเจ็ดลินจึงถูกออกแบบมาให้เป็นพื้นที่รับน้ำและจัดการน้ำจากยอดเขาอย่างแยบยล โดยมีจุดสังเกตคือ คูเมืองที่มีขนาดใหญ่และลึกมากเป็นพิเศษ เพื่อใช้ในการชะลอน้ำและป้องกันน้ำหลาก

หัวใจสำคัญของงานวิศวกรรมโบราณแห่งนี้คือ “ตาน้ำผุด” ที่ตั้งอยู่กึ่งกลางเมือง ถูกใช้เป็นจุดศูนย์กลางในการออกแบบเมือง เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นแหล่งน้ำหลักหล่อเลี้ยงผู้คน ความสัมพันธ์เชิงระบบระหว่าง “มนุษย์ ประวัติศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม” จึงถูกร้อยเรียงผ่านผังเมืองรูปวงกลมนี้อย่างเป็นเอกภาพ ซึ่งหากระบบน้ำธรรมชาติกระแสน้ำถูกทำลายหรือละเลย ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณค่าในภาพรวมของเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คืบชีวิตมรดกที่จับต้องได้

นายสายกลางเน้นย้ำว่า ก้าวแรกที่สำคัญที่สุดคือการ Raise หรือการยกระดับคุณค่าในเชิงกายภาพให้ประจักษ์ชัด เพราะปัจจุบันเวียงเจ็ดลินกลายเป็นเพียง ‘ทางผ่าน’ บนเส้นทางขึ้นดอยสุเทพที่ผู้คนสัญจรผ่านไปโดยไม่รู้ถึงประวัติศาสตร์ที่ซ่อนอยู่ แม้สภาพพื้นที่ฝั่งสวนรุกขชาติและ มทร.ล้านนาจะสิ้นสภาพไปบ้างตามกาลเวลา แต่หัวใจสำคัญคือการ Re-Value หรือการขบเน้นคุณค่าที่ยังหลงเหลืออยู่ให้กลับมามีชีวิตอีกครั้ง โดยเริ่มจากการรักษาและปกป้องหลักฐานที่ยังเหลืออยู่ไม่ให้ถูกทำลายเพิ่ม

ต่อมากล่าวถึงความหมายเชิงกายภาพ โดยเฉพาะในส่วนคันดินที่สิ้นสภาพไป ไม่จำเป็นต้องสร้างใหม่ทับซ้อน แต่ควรใช้วิธีเปิดพื้นที่สาธารณะ เพื่อให้คนเห็นแนวคันดินเดิม โดยไม่มีสิ่งปลูกสร้างใหม่มาบดบัง

สุดท้ายคือการสร้างการรับรู้และการเชื่อมโยง โดยการนำองค์ความรู้มาเผยแพร่ผ่านนิทรรศการ และเชื่อมโยงเวียงเจ็ดลินเข้ากับโครงข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สัมพันธ์กับเวียงสวนดอกและเมืองเชียงใหม่ เพื่อเปลี่ยนการท่องเที่ยวแบบจุดให้เป็นเส้นทางประวัติศาสตร์ที่ร้อยเรียงกัน

‘ซากกำแพง’ สู่ ‘มรดกโลก’

สำหรับการยกระดับเวียงเจ็ดลินสู่มาตรฐานสากล หรือมรดกโลก เป็นโจทย์ใหญ่และมีความท้าทาย 3 ประการที่เป็นมาตรวัดสำคัญคือ 1.คุณค่าโดดเด่นเป็นสากล จากการพิสูจน์ความพิเศษที่เป็นเอกลักษณ์หนึ่งเดียว 2. ความครบถ้วน หรือการบริหารจัดการพื้นที่ท่ามกลางความเติบโตของเมือง และ 3.ความเป็นของแท้ โดยการ

รักษารากเหง้าและหลักฐานเดิมให้คงอยู่ ทั้งนี้ แม้การพัฒนาเมืองที่รวดเร็วจะทำให้องค์ประกอบบางส่วนของเวียงเจ็ดลินเลือนหายไป แต่คุณค่าที่ซ่อนอยู่นั้นยังมีอยู่อย่างเต็มเปี่ยม

“ในอีก 10 ปีข้างหน้าภาพที่อยากให้เกิดขึ้นคือ การยกระดับเวียงเจ็ดลินให้เป็นพื้นที่สื่อความหมายที่ทรงพลัง เพื่อให้คนรุ่นปัจจุบันได้รับรู้ถึงรากเหง้าผ่านแนวคิดนิตินโยบายที่เชื่อมโยงกัน และเมื่อคุณค่าเชิงกายภาพได้รับการฟื้นฟูจนประจักษ์ชัด เศรษฐกิจและการท่องเที่ยวจะกลายเป็นผลพลอยได้ที่ตามมาอย่างยั่งยืนเอง”

<https://www.prachachat.net/local-economy/news-1998931>